

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
A REPUBLICII MOLDOVA

THE SUPREME COURT OF JUSTICE
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, nr.70,
Republica Moldova, MD-2009, tel. (+ 373 22) 22
15 47, tel./fax:(+ 373 22) 22 52 27,
e-mail: info@csj.md

Chișinău, M. Kogalniceanu 70 street,
Republic of Moldova, MD-2009, tel. (+373
22) 22 15 47, tel./ fax: (+373 22) 22 52 27,
e-mail: info@csj.md

15.06.2018 Nr. 4 - pe/525

Dlui Nicolae EȘANU,
Secretar de stat
Ministerul Justiției Republicii Moldova

Stimate domnule Secretar de stat,

Prin prezenta, ca urmare a adresării Dvs. privind prezentarea opiniei Curții Supreme de Justiție asupra oportunității promovării reglementărilor din proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (*ce vizează unele aspecte de procedură penală și civilă*), inițiativă legislativă a Ministerului Justiției, Vă comunicăm următoarele.

Curtea Supremă de Justiție a analizat vigilent proiectul de lege înaintat spre avizare, având în vedere că acesta, în mare parte, aduce atingere competenței funcționale a instanței supreme, care se propune a fi modificată prin amendarea cadrului legal de profil cu unele institute procedurale noi, pe de o parte, și cu excluderea altora deja existente, pe de altă parte.

În linii generale, intenția de a racorda cadrul legal național la cel european și realizarea obiectivelor trasate prin *Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru perioada 2017 – 2019 și Direcțiile strategice de acțiuni în sectorul judiciar*, se susține integral de către Curtea Supremă de Justiție, totuși, în opinia noastră, pentru atingerea acestor scopuri, nu urmează a fi desființate mecanismele existente la nivel național cu privire la unificarea practicii judiciare, implicit prin diminuarea rolului de unificator, pe care îl deține în acest sens Curtea Supremă de Justiție.

Prin urmare, modificările propuse de autorul proiectului, în partea ce se referă la excluderea și abrogarea mai multor sintagme din Legea nr. 789 din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție și Codurile de procedură penală și civilă, prin care se intervine în competența Curții Supreme de Justiție de a emite hotărâri cu caracter explicativ, se avizează negativ, pentru considerentele expuse în contextul ce urmează.

Într-un prim aspect, Curtea relevă că, după cum se învederează din propunerile înaintate spre avizare, prin același proiect, pe de o parte se tinde spre instituirea unor

criterii de calitate a hotărârilor judecătorești, iar pe de altă parte, se dorește excluderea atribuției principale a instanței supreme de a coordona și echilibra acest proces, pentru ca decizia judecătorească într-un final să fie percepută ca fiind rezultatul unei aplicări corecte și unitare a normelor legale.

În acest sens, se notează că, în mare parte, calitatea hotărârilor judecătorești poate fi afectată de schimbările prea dese ale legislației, de redactarea sau conținutul neclar al legilor sau de un cadru procedural insuficient, care necesită a fi urmat de niște explicații de rigoare, emise de autorități competente îndrituite cu atare atribuții în baza legii.

Pentru identitate de rațiuni, Curtea Constituțională a Republicii Moldova în jurisprudența sa, a amintit că: „ ... având în vedere principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea Europeană a reținut că formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai degrabă la categorii generale decât la liste exhaustive. Astfel, numeroase legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară. Nevoia de elucidare a punctelor neclare și de adaptare la circumstanțele schimbătoare va exista întotdeauna. Deși certitudinea în redactarea unei legi este un lucru dorit, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă, or, legea trebuie să fie capabilă să se adapteze schimbărilor de situație. Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor (Hotărârea din 22 noiembrie 1995, pronunțată în Cauza S.W. împotriva Regatului Unit). ”

Prin urmare, nu susținem *in integrum* argumentele expuse în *Nota informativă* de promotorii acestui proiect de lege, în partea în care se afirmă că Curtea Supremă de Justiție, prin hotărârile explicative elaborate, interpretează extensiv normele primare ale legii, arogându-și în atare mod rolul de legiuitor. Afirmările date sunt lipsite de suport factologic, fiind contrare scopului general urmărit de instanța supremă, ca unificator al practicii judiciare. Mai mult ca atât, Vă informăm că, la stabilirea temei pentru generalizarea practicii judiciare și adoptarea unei hotărâri explicative se ține cont doar de:

- actualitatea problemei pentru practica judiciară;
- necesitatea tratării problemei din punct de vedere doctrinar;
- existența unei practici neuniforme a instanțelor judecătorești în aplicarea reglementărilor omogene;
- existența unei norme legislative care generează diferite interpretări în aplicare;
- informația statistică privind calitatea înlăturării justiției pe segmentul dat.

Din lecturarea hotărârilor explicative, adoptate până acum de Plenul Curții Supreme, rezultă cu claritate că acestea vizează doar chestiuni de drept generatoare de practică neunitară și nicidecum nu țin de niște interpretări *in abstracto* și extensive a normelor legale, după cum pledează autorul proiectului.

În prezent, trebuie să recunoaștem că instanțele naționale mai sunt afectate de viciul hotărârilor diferite pronunțate asupra unor situații similare. De aceea, în vederea remedierii acestei probleme, Curtea Supremă de Justiție, exercitându-și rolul de asigurare a aplicării uniforme și interpretării corecte a prevederilor legale, întreprinde anual mai multe măsuri de rigoare, printre care se regăsește și elaborarea hotărârilor explicative adoptate de Plen.

În legătură cu cele expuse, vom consemna că, lipsa de unitate a practicii judiciare rămâne a fi o problemă a justiției care în permanență va constitui temei de îngrijorare din partea autorităților și chiar a întregii societăți. Prin urmare, în vederea contracarării acestui fenomen, autoritățile urmează a folosi toate mijloacele și mecanismele funcționale existente, dar nicidecum viceversa.

Principiul legalității care guvernează desfășurarea unui proces, fie civil, sau penal, transpune ideea că în desfășurarea acestuia instanțele se vor ghida de normele unanim recunoscute ale dreptului național și internațional, de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, de prevederile Constituției Republicii Moldova și de actele normative în vigoare, iar prin elaborarea hotărârilor explicative de către Plenul Curții Supreme nicidecum nu se urmărește arogarea unor atribuții improprii instanței supreme, ci invers explicarea și facilitarea aplicării normei legale, pentru o mai bună înțelegere a acesteia.

Justiția trebuie să fie un factor esențial de echilibru și stabilitate socială în oricare stat de drept, iar realizarea acestui deziderat nu este posibil fără asigurarea caracterului unitar al practicii judecătorești. Principiul constituțional al egalității cetățenilor în fața legii este grav afectat dacă în aplicarea uneia și aceleiași legi, soluțiile instanțelor judecătorești sunt diferite și chiar contradictorii.

În același timp, se reamintește că practica judiciară neunitară, este sancționată explicit și prin hotărârea CtEDO în cauza *Beian c România* din 6 decembrie 2007, (nr. 1) (Cererea nr. 30658/05), unde Curtea Europeană a statuat că:

„ ... divergențele de jurisprudență constituie, prin natură, consecința inerentă a oricărui sistem judiciar care se bazează pe un ansamblu de instanțe de fond având autoritate asupra competenței lor teritoriale. Cu toate acestea, rolul unei instanțe supreme este tocmai acela de a reglementa aceste contradicții ale jurisprudenței (Zielinski și Pradal și Gonzales și alții împotriva Franței [GC], nr. 24846/94 și 34165/96 la 34173/96, paragraful 59, CEDO 1999-VII).

Prin urmare, însuși Curtea Europeană a evidențiat că faptul generator de incertitudine juridică urmează a fi înlăturat prin aplicarea corectă și justă a normelor de drept, ceea ce în prezent se realizează cu succes prin liniile directorii cuprinse în Hotărârile Plenului Curții Supreme de Justiție asupra chestiunilor de drept ce necesită a fi interpretate pe această cale.

Este indubitabil faptul că, unificarea practicii naționale se realizează, în principal, prin propria practică judiciară a Curții Supreme de Justiție, ca instanță de recurs, care însă este suplinită și de hotărârile adoptate de Plenul Curții Supreme, întrucât pentru a

eficientiza procesul de unificare a practicii judiciare, este importantă asigurarea rapidă și promptă în dezlegarea unor chestiuni de drept.

Din toate cele expuse supra, este evident că Curtea Supremă de Justiție, în calitate de instanță supremă, este cu prioritate responsabilă de interpretarea și aplicarea corectă și unitară a legii de către toate instanțele judecătorești pe întreg teritoriul țării, atribuție ce trebuie menținută și în continuare.

În acest sens, ne exprimăm opinia fermă că, prin modificările legislative promovate prin prezentul proiect și intervenirea în competența funcțională a Curții Supreme de Justiție, pentru a exclude atribuția de adoptare a hotărârilor explicative, nu va spori calitatea actului justiției după cum se pretinde, dar se va reduce considerabil.

Nu raliem nici opiniei expuse de autorul proiectului, precum că, prin elaborarea hotărârilor explicative, Curtea Supremă ar exercita o ingerință în actul justiției întocmit de instanțele ierarhic inferioare orientându-le spre soluția ce urmează a fi adoptată. Opinia respectivă este vădit greșită, or prin explicarea unor chestiuni de drept, se urmărește exact inversul celor insinuate, adică ghidarea judecătorilor și orientarea lor spre adoptarea unei soluții corecte pe caz, pentru excluderea unui precedent neunitar.

Pe lângă cele consemnate supra, Curtea dorește să evidențieze faptul că, nu susține nici modificările propuse pentru art. 433 alin. (1) din Cod de procedură penală, în următoarea redacție:

„(1) Recursul se judecă în ședință de judecată, cu citarea părților, a căror neprezentare nu împiedică examinarea.”

Raționamentele care stau la baza acestei modificări legislative sunt contrare scopului anterior exprimat de legislator, la instituirea procedurii scrise pentru Curtea Supremă de Justiție, care urmărea să răspundă unor cerințe actuale, precum accelerarea duratei procedurilor penale, simplificarea acestora și crearea unei practice unitare, în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în acest aspect.

Pornind de la premiza că recursul ordinar se judecă de Curtea Supremă de Justiție împotriva hotărârilor instanțelor de apel, în conformitate cu art. 434 din CPP instanța de recurs, judecând recursul, verifică doar în baza actelor din dosar și în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii atacate, sub aspectul erorilor de drept, fără a administra probe noi.

Procedura scrisă la judecarea recursului ordinar și în anulare este condiționată de temeiurile și motivele invocate în recurs. Toate motivele de drept recurentul are posibilitatea să le expună în recursul declarat, iar părții adverse, căreia i se trimite copia recursului, i se oferă dreptul să-și expună în scris poziția vizavi de acesta.

Totodată, reiterăm că, Curtea Supremă, în urma judecării recursului, apreciază doar temeinicia argumentelor invocate referitoare la problemele de drept procesual ori material-penal.

Un alt argument, care a stat la baza susținerii instituirii procedurii scrise la Curtea Supremă, s-a referit la aceea că, din reglementările imperative ale legislației în vigoare prin care s-a statuat că pe tot parcursul desfășurării procesului penal bănuitul/învinuitul/inculpatul este asistat de un apărător, care îi reprezintă interesele în

fața instanței de judecată și care îi acordă asistență juridică prin toate mijloacele și metodele neinterzise de lege, se prezumă că, partea ori apărătorul în interesele persoanei ce o reprezintă este capabil de a-și argumenta poziția sa, în formă scrisă, atunci când întocmește un recurs ori o referință la acesta.

Din alt punct de vedere, odată cu implementarea procedurii scrise la nivelul Curții Supreme, a fost posibilă și examinarea mai rapidă a recursurilor, astfel economisindu-se timp pentru alte activități precum generalizarea practicii judiciare existente și acordarea asistenței la aplicarea legislației judecătorești din prima instanță și Curțile de apel.

Legislația altor state, și anume, a Greciei, Franței, Irlandei, Estoniei, SUA, Danemarckii, permite instanței judecătorești superioare, să organizeze în formă exclusiv scrisă procesul de examinare a cauzei fără utilizarea ședințelor cu participarea directă a părților.

În mod similar, se desfășoară și procedura de efectuare a actelor procesuale în fața Curții Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului, care prevede posibilitatea părților de a adresa Curții plângerea doar în formă scrisă și în forma tip prestabilită precum și să prezinte grefei toate actele complimentare. Procesul în fața Curții are loc în formă scrisă și doar la necesitate și la decizia judecătorilor Curții se organizează audieri a părților.

Având în vedere cele menționate supra, apreciem că, instituirea examinării cauzelor penale în procedura de recurs, la nivelul Curții Supreme de Justiție, este o măsură vădit neargumentată și nu necesită a fi implementată de către legislator, după cum propune autorul proiectului, totodată pentru că, obiectivul Strategiei de reformare a sectorului justiției este edificarea unui sector al justiției accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului și să contribuie la asigurarea încrederii societății în actul de justiție.

Cu respect,

Președinte

Ion DRUȚĂ

mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, nr.70, Republica
Moldova, MD-2009, tel. (+ 373 22) 22 15 47, tel./fax: (+
373 22) 22 52 27, e-mail: info@csj.md

Chișinău, M. Kogalniceanu 70 street, Republic
Moldova, MD-2009, tel. (+373 22) 22 15 47, t
fax: (+373 22) 22 52 27, e-mail: info@csj.md

22 iunie 2018 nr. 7-pe-525/18
La nr. 03/6797 din 08.06.2018

Dlui Nicolae EȘANU,
Secretar de stat
Ministerul Justiției al Republicii Moldova

Stimate domnule Secretar de stat,

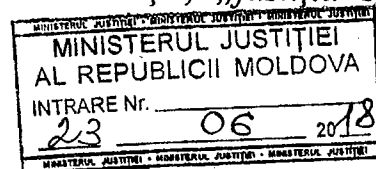
Cu referire la solicitarea cu privire la prezentarea opiniei asupra proiectului de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (*aspecte de procedură civilă și penală*), Vă expediem avizul suplimentar cu următorul cuprins.

La art. I (*Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție nr. 789-XIII din 26.03.1996*):

Autorul proiectului propune excluderea competențelor Curții Supreme de Justiție în elaborarea/ emiterea hotărârilor explicative. În nota informativă la proiectul de lege, autorul pretinde că emiterea de către instanța supremă a anumitor recomandări/ explicații ar putea aduce atingere independenței judecătorilor. Cu referire la acest aspect,

Curtea învederează că respectivele explicații nu urmăresc scopul de a submina independența judecătorilor în activitatea lor, ci oferirea unor tălmăciri a problemelor de ordin juridic apărute în cadrul examinării cauzelor, în vederea aplicării corecte și uniforme a legislației. La fel, caracterul neobligatoriu al hotărârilor explicative este stipulat expres în lege (art. 17 alin. (2) din Codul de procedură civilă). Având în vedere că explicațiile oferite în hotărârile explicative sunt elaborate sub egida Consiliului științific al Curții Supreme de Justiție, organ compus din judecători, practicieni, persoane din mediul academic, acestea pot fi asimilate unor surse doctrinare.

Deși autorul proiectului invocă că „*în practică se atestă situația în care acestea sunt luate cu titlu obligatoriu de instanțele inferioare iar uneori sunt singurele care stau la fundamentarea unui act judecătoresc*”, Curtea reține că în asemenea situații, un astfel de act judecătoresc nu corespunde condițiilor de legalitate prevăzute la art. 239 Cod de procedură civilă, fapt care constituie temei de casare în apel sau recurs. Curtea amintește că potrivit articolului 114 din Constituție, „*justiția se desfășoară în numele legii*”.

Pentru considerentele enunțate mai sus, Curtea **avizează negativ** propunerea privind excluderea competenței Curții Supreme de Justiție de a emite hotărâri cu caracter explicativ.

La **art. II** (*Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30.05.2003 (în vigoare 12.06.2003) Republicat: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 130-134 art.415 din 21.06.2013*):

- la **punctul 1**, având în vedere că art. 17 din Codul de Procedură Civilă vizează activitatea Curții Supreme de Justiție de unificare a practicii judiciare prin emiterea hotărârilor explicative, Curtea reiterează poziția sa expusă mai sus.

- la **punctul 2**, reieșind din considerentul că redacția nouă a art. 239 Cod de procedură civilă propusă de către autoul proiectului vine să instituie noi cerințe față de hotărârea judecătorească sub aspectul motivării, clarității și accesibilității, Curtea **avizează pozitiv** modificările propuse.

Totodată, Curtea consideră oportună modificarea textului art. 239 alin. (2) Cod de procedură civilă propus de autor, după cum urmează: înlocuirea cuvintelor „ să reflecte respectarea de către judecător a principiilor”, cu cuvintele „să reflecte principiile”.

- la **punctul 3**, modificarea momentului începerii curgerii termenului de declarare a apelului „de la data comunicării” dispozitivului hotărârii, în viziunea Curții, va afecta continuitatea și previzibilitatea procesului civil. În nota informativă, autorul proiectului invocă că „*în practică se atestă situații în care părțile, deși au primit copia hotărârii judecătorești, au pierdut dreptul de exercitare a apelului din considerentul calculării termenului de la data pronunțării și nu de la data comunicării acesteia*”. În viziunea Curții, acest argument este lipsit atât de substrat factologic cât și de suport legal.

Potrivit reglementărilor existente la ora actuală (art 236 alin. (4) Cod de procedură civilă), copia dispozitivului hotărârii se expediază în adresa persoanelor neprezente la pronunțarea acesteia, **pentru informare**. Totodată, momentul comunicării acesteia nu produce vreun efect asupra termenelor de procedură (apel). În prezent, legea procesual-civilă acordă părților și altor participanți la proces posibilitatea depunerii unei cereri de apel prealabile (art. 365 alin. (1¹) Cod de procedură civilă) și totodată, instituie reguli stricte și concise cu privire la citare. Astfel, în conformitate cu art. 102 alin. (4¹) Cod de procedură civilă „*Participanții la proces înștiințați în mod legal o dată nu pot invoca necitarea lor pentru efectuarea actelor de procedură la o dată ulterioară*”. Raportând norma legală enunțată la propunerea autorului proiectului de lege de a determina momentul începerii curgerii termenului de declarare a apelului, în dependență de momentul comunicării dispozitivului hotărârii contestate, Curtea consideră că acest fapt va afecta negativ cursul procesului civil, în situația în care curgerea termenului de procedură va depinde în exclusivitate de conduita unei părți sau participant la proces.

Curtea amintește că instanțele de judecată la judecarea cauzelor civile, în baza principiilor contradictorialității și egalității părților în drepturile procedurale, sunt obligate să creeze condițiile necesare pentru exercitarea drepturilor procedurale de către părți și participanții la proces (art. 26 Cod de procedură civilă). Totodată, legea instituie obligația părților și participanților la proces de a se folosi cu bună-credință de

drepturile sale procedurale (art. 56 alin. (3) Cod de procedură civilă). Prin urmare, din momentul dobândirii calității procesuale (statutului procesual) și informării acesteia despre examinarea unei cauze civile, persoana urmează să-și asume un rol activ în derularea procesului, să se intereseze despre soarta cauzei deduse judecății și despre soluția instanței asupra acesteia. Curtea Europeană a arătat că revine în primul rând celor interesați să depună orice diligență pentru protejarea propriilor interese (cauza Agapito Maestre Sanchez c. Spaniei, nr. 29608/02, hotărârea din 04 mai 2004).

La fel, în viziunea Curții, modificarea momentului începerii curgerii termenului de declarare a apelului în sensul propus de autorul proiectului, va crea o incertitudine cu privire la momentul expirării termenului de declarare a apelului și respectiv, o dificultate la determinarea momentului devenirii definitive și irevocabile a hotărârii judecătorești. Respectiv, acest fapt va avea repercusiune negativă asupra eventualelor efecte ale hotărârii judecătorești (exclusivitate, incontestabilitate, executorialitate, prejudicialitate, obligativitatea).

Curtea reține că din momentul intrării în vigoare a Legii pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 155 din 05 iulie 2012 (30 noiembrie 2012), în ceea ce ține de momentul începerii curgerii termenului de declarare a apelului, s-a stabilit o practică jurisprudențială clară pe marginea chestiunii respective. În situația în care termenul de procedură este omis din motive întemeiate, titularul dreptului are la dispoziție mecanisme menite să asigure exercitarea drepturilor procedurale (repunerea în termenul de procedură omis, art. 116 Cod de procedură civilă).

Curtea consideră inconsecvente acțiunile autorului proiectului de modificare a momentului începerii curgerii termenului de declarare a apelului, or prin respectivele modificări are loc restabilirea situației existente de până la adoptarea Legii nr. 155 din 05 iulie 2012, act normativ elaborat la inițiativa aceluiași autor – Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Pentru considerente expuse mai sus, Curtea **avizează negativ** propunerea privind modificarea momentului începerii curgerii termenului de declarare a apelului.

- la punctul 4, autorul proiectului propune introducerea „Recursului în interesul legii” în calitate de mijloc de asigurare interpretare și aplicare uniformă a legii de către instanțele judecătorești.

Studiind prevederile cuprinse în proiectul de Lege (art. 453¹-453⁴), Curtea nu poate să nu constate o incoerență între argumentele invocate de către autorul pe marginea excluderii competenței Curții Supreme de Justiție în emiterea hotărârilor explicative și textul de lege propus spre avizare cu privire la recursul în interesul legii. Pe de o parte, autorul proiectului de lege pretinde că hotărârile explicative ale Curții Supreme de Justiție (care au caracter de îndrumare și nu sînt obligatorii pentru instanțele judecătorești) pot afecta independența judecătorilor din cadrul instanțelor inferioare, pe de altă parte, textul de lege propus de autor prevede că decizia emisă în urma soluționării recursului în interesul legii, **este obligatorie** (art. 453⁴).

În nota informativă la proiectul de lege autorul menționează că recursul în interesul legii nu este o cale de atac, prin urmare, Curtea consideră impropriu utilizarea în art. 453³ alin. (1) a sintagmei „se judecă”.

La fel, autorul proiectului menționează că „unificarea practicii judiciare urmează a fi asigurată de instanța superioară prin hotărârile pronunțate **pe cauze**

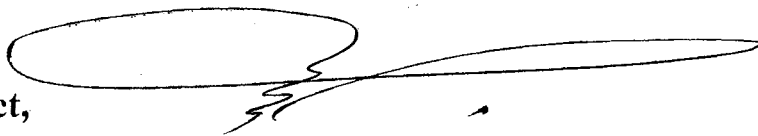
individuale". Astfel, în situația în care recursul în interesul legii nu este o cale de atac, nu este clar în ce măsură deciziile emise în urma examinării recursului în interesul legii pot fi considerate ca fiind „hotărâri pronunțate pe cauze individuale”.

Deși autorul pretinde că recursul în interesul legii „are ca scop asigurarea interpretării și aplicării unitare a legilor, în urma unei analize a actelor judecătorești prin care s-au dat soluții diferite”, Curtea menționează că în prezent, activitatea de elaborare a hotărârilor explicative este realizată de către Plen și structurile interne ale Curții Supreme de Justiție, are la bază studierea/ cercetarea actelor judecătorești prin care s-au dat soluții diferite.

Astfel, având în vedere cele expuse mai sus, Curtea consideră că mecanismul de interpretare și aplicare uniformă a legii de către instanțele judecătorești (Recursul în interesul legii) propus de autor, constituie aceeași activitate de unificarea practicii judiciare realizată în prezent, cu succes de către Curtea Supremă de Justiție prin emiterea hotărârilor explicative. Mai mult decât atât, având în vedere că recursul în interesul legii nu este o cale de atac, iar deciziile emise în urma examinării acestuia în esență constituie aceleași hotărâri explicative, Curtea constată că caracterul obligatoriu al acestora poate crea pericolul afectării independenței judecătorilor instanțelor.

Pentru considerentele enunțate, Curtea **avizează negativ** propunerea privind introducerea capitolului XXXIX¹ Recursul în interesul legii.

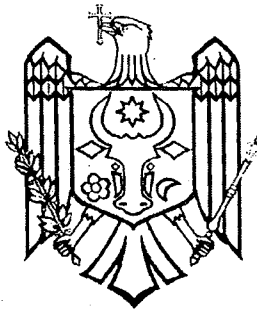
Cu respect,

Tatiana VIERU,
Președintele Colegiului Civil, Comercial și de Contencios
Administrativ al Curții Supreme de Justiție

REPUBLICA MOLDOVA
Curtea de Apel Bălți

MD-3100, mun. Bălți,
str. Ștefan cel Mare 54,
tel.: +373(231)60745
fax: +373(231)61881
e-mail: cab@justice.md
web page: cab.justice.md

РЕСПУБЛИКА МОЛДОВА
Апелляционная Палата
Бэлць

MD- 3100, мун. Бэлць,
ул.Штефан чел Маре,54
тел.: +373(231)60745
факс: +373(231)61881
e-mail: cab@justice.md
web page: cab.justice.md

Cu nr. 15438 din 19.06.18

Dlui Nicolae Eșanu
Secretar de Stat
Ministerul Justiției al R.M.
Chișinău, str. 31 August 1989, nr. 82

Cu referire la solicitarea Dvs. din 08.06.2018, Vă informăm că,

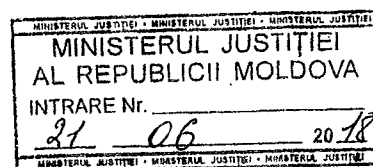
Judecătorii Colegiului Penal și Contravențional, precum și judecătorii Colegiului Civil și de Contencios Administrativ al Curții de Apel Bălți au discutat la ședințele operative proiectul Legii cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative (aspecte de procedură penală și civilă).

În contextul celor invocate menționăm că nu sunt careva obiecții sau propuneri asupra proiectului respectiv, astfel, se acceptă o atare abordare a problemei.

Vicepreședintele
Curții de Apel Bălți

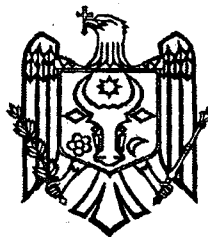
Gheorghe Scutelnic

Ex.: Șef Direcție Sistematizare T.Țurcanu
t. (0231) 6-15-91

CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU

2043, mun. Chișinău, str. Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

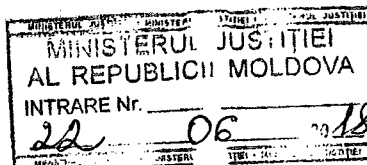

CHISINAU
COURT OF APPEAL

4 Teilor str., Chișinău 2043
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

4-35/8-1475 18.06.18

Ref. la nr. 03/6797
din 08.06.2018

✓ Domnului Nicolae Esanu
Secretar de Stat

Curtea de Apel Chișinău a examinat proiectul Legii "*Cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative (aspecte de procedură civilă și penală)*" și Vă comunicăm că, conceptual și redacțional susținem proiectul dat, însă avem câteva obiecții și propuneri după cum urmează.

Cu privire la modificarea art. 239 al. 3 CPC și art. 384 al. 4² CPP, Curtea de Apel Chișinău consideră că sintagma "*hotărârea judecătorească/sentința instanței se redactează într-un limbaj clar, simplu și accesibil*" urmează a fi redactată deoarece în opinia instanței noastre această prevedere creează confuzii de interpretare ținând cont de faptul că în foarte multe cazuri unele argumentele din partea motivată a actului judecătoresc expuse într-un limbaj juridic pentru unele categorii de participanți la proces este clar, simplu și accesibil *însă* pentru unele categorii de participanți la proces și anume cei din categoria non-juriștilor aceiași hotărâre expusă în același limbaj ar putea să nu fie atât de simplă, clară și accesibilă deoarece aceștia nu ar putea să pătrundă în profunzimea detaliilor și aspectelor juridice, deoarece o astfel de perspicacitate vine doar după mulți ani de formare și practică.

În rest, susținem proiectul prezentat spre avizare iar alte obiecții pe marginea proiectului examinate nu sunt.

În continuare Vă informăm că în practica judiciară deseori apar dificultăți vizavi de aplicarea în practică a unor norme juridice, care în opinia instanței noastre urmează fi revizuite de punct de vedere redacțional și conceptual.

1. Cu privire la participarea inculpatului în ședința de judecată comunicăm că în urma unui studiu efectuat de către Curtea de Apel Chișinău cu privire la motivele amânării examinării cauzelor, s-a stabilit că în jur de peste 70% din cauze penale amânate, se datorează neprezentării inculpatului aflat în arest preventiv sau detenție în ședința de judecată care refuză etaparea, ori neprezentării inculpatului citat legal sau care a depus cerere de examinare în lipsă.

În această ordine de idei, în vederea respectării termenului rezonabil de examinare a cauzelor, Curtea de Apel Chișinău consideră necesară revizuirea prevederilor legale prevăzute de art. 321 alin. (2), pct. 2) și 3) din Codul de Procedură Penală, deoarece în practica judiciară apar dificultăți vizavi de aplicarea uniformă a acestor prevederi legale, și anume în partea examinării cauzelor în lipsa inculpatului care a depus cerere de examinare în lipsa sa sau, examinarea cauzelor în lipsa inculpatului care refuză aducerea sa în instanță și necesitatea confirmării acestui refuz de către administrația penitenciară.

Cu referire la norma prevăzută de art. 321 alin.(2), pct. 3) CPP, menționăm că în redacția actuală a acestei norme legale se stipulează că, judecarea cauzei în lipsa

inculpatului poate avea loc în cazul examinării unor cauze privitor la săvârșirea unor infracțiuni ușoare când inculpatul solicită judecarea cauzei în lipsa sa.

Curtea de Apel Chișinău consideră că, prevederile legii sus menționate urmează a fi aplicate pentru toate categoriile de infracțiuni or, în practica judiciară se atestă foarte multe cazuri când inculpații învinuiți de săvârșirea diferitor categorii de infracțiuni (de la grave - la cele excepțional de grave) solicită examinarea cauzei în lipsa sa iar în lipsa unor prevederi legale clare în acest sens, instanța de judecată este obligată să dispună amânarea examinării cauzei din cauza neprezentării inculpatului în ședința de judecată cu toate că ultimul a depus cerere de examinare a cauzei în lipsa sa.

În susținerea acestei concluzii, Curtea de Apel consideră esențial de invocat doctrina penală și jurisprudența CEDO în acest sens, deoarece după cum a decis Curtea europeană în mod constant în jurisprudența sa, posibilitatea pe care trebuie s-o aibă „acuzatul” de a lua parte la ședința de judecată, decurge din obiectul și scopul ansamblului dispozițiilor art. 6 din Convenție, deoarece 7 lit. c), d) și e) ale parag. 3 ale aceluiași text recunosc „oricărui acuzat” dreptul „de a se apăra el însuși”, „de a interoga sau de a face să fie interogați martorii”, „de a fi asistat gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba utilizată în ședința de judecată” toate acestea fiind de neconceput fără prezența sa. De aceea, legislatorul este obligat să ia măsuri de „descurajare” a absențelor nejustificate. O situație specială din punctul de vedere al respectării principiului contradictorialității este aceea a absenței acuzatului de la proces sau, altfel spus, posibilitatea judecării în lipsă a unui acuzat care refuză de a participa la judecată, prin raportare la exigențele art. 6 din Convenție.

Spre exemplu, pe cazul Mihaes v. Franța (25.05.1998), cu privire la inadmisibilitatea unui recurs în casație pentru motive legate de sustragerea voluntară a reclamantei de la judecată într-o cauză penală, fosta Comisie a considerat că aceasta nu constituie nici o limitare disproporționată a dreptului la un tribunal și nici a dreptului la un proces echitabil, deoarece, în speță, reclamanta a refuzat să fie prezentă, în persoană, în fața instanțelor de fond, ceea ce semnifică renunțarea la însuși dreptul de a participa la ședințele de judecată ale jurisdicțiilor care au pronunțat hotărârea. În aceste condiții, Curtea a considerat că reclamanta, prin propria sa voință și în mod neechivoc, a renunțat la dreptul de a fi ascultată de tribunal și la dreptul de a se apăra în proces.

Pe alt caz Kattan v. România (21.01.2014), Curtea europeană a adoptat o decizie de inadmisibilitate, cu respingerea ca vădit nefondată a plângerii privind art. 6 CEDO, întrucât instanța și-a îndeplinit obligația pozitivă de a face demersuri pentru a asigura prezența inculpatului în instanță. Prin urmare, Curtea a considerat că reclamantul a contribuit în mare măsură la crearea unei situații, în care în mod rezonabil, a putut prevedea consecințele comportamentului său – examinarea cauzei în lipsa sa. În ipoteza în care o persoană a avut cunoștință despre desfășurarea judecății și cu toate acestea nu s-a prezentat în fața instanțelor, este vorba despre o conduită procesuală culpabilă a persoanei.

În cauza Coniac împotriva României, Înalta Curte a menționat că, „.... deși procesul care se desfășoară în lipsa inculpatului nu este în sine incompatibil cu art. 6 din Convenție, există totuși o evidentă denegare de dreptate în cazul în care o persoană condamnată în lipsă nu are ulterior posibilitatea de a obține de la instanța care a judecat cauza sa o reexaminare a fondului învinuirii – în drept și în fapt – în cazul în care nu s-a stabilit că acesta a renunțat la dreptul său de a se prezenta în instanță și de a se apăra sau că a intenționat să se sustragă de la judecată”.

Posibilitatea soluționării cauzei în lipsa inculpatului este recunoscută și prin Rezoluția nr. 75 (11) a Consiliului Europei privind criteriile ce trebuie respectate în cazul în care o persoană este judecată în lipsă. Astfel, în criteriul nr. 9 se statuează că persoana condamnată în lipsă ar trebui să aibă dreptul de a judeca din nou dacă dovedește faptul că absența sa de la judecata inițială este datorită unor cauze independente de voința sa și că nu a avut posibilitatea de a înștiința instanța.

Rezumând cele atenționate, raportate la regula prezenței inculpatului la soluționarea cauzei, se constată de la această regulă se admit și excepții, atunci când asigurarea aceste condiții ar conduce la amânarea nejustificată a procedurii, mai ales dacă inculpatul are culpa în absența sa sau a solicitat examinarea cauzei în lipsa sa.

Față de cele ce preced, considerăm necesar de a propune modificarea art. 321 al.2 pct. 3) CPP și excluderea din textul legii a sintagmei ” examinării unor cauze privitor la săvârșirea unor infracțiuni ușoare”.

Cu referire la norma prevăzută de art. 321 alin. (2) pct. 2) CPP, și anume în partea confirmării de către apărător a refuzului inculpatului aflat în stare de arest de a fi adus în instanță pentru judecarea cauzei, menționăm că, norma vizată este inefficientă din punct de vedere practic iar în practica judiciară se atestă multe dificultăți vizavi de aplicarea acestei norme în contextul în care refuzul este necesar de a fi confirmat de avocat. Or, foarte frecvent, refuzul este exprimat de persoana vizată chiar în ziua pentru care aceasta a fost citată în ședință de judecată. Teoretic și practic apărătorul nu poate confirma refuzul inculpatului de a fi escortat în ședința de judecată, deoarece acțiunile de etapare nu sunt efectuate de acesta. De aceea, considerăm că refuzul inculpatului aflat în stare de arest de a fi adus în instanță pentru judecarea cauzei, urmează a fi confirmat nemijlocit de organul care efectuează acțiunile de escortare și nu de apărătorul său, așa cum prevede norma legală actuală.

La fel ținem să menționăm că potrivit normelor enunțate, în cazul eschivării inculpatului de la examinarea cauzei, în urma îndeplinirii acțiunilor obligatorii – aducerea silită și anunțarea în căutare – instanța poate examina cauza și în lipsa inculpatului, fără a-i fi lezate careva drepturi ce țin de apărare și proces echitabil, prevederi ce pot fi aplicate și în cazul refuzului inculpatului de a se prezenta în ședința de judecată sau refuzului de a fi etapat în instanță.

Tot aici, ținem să menționăm faptul că participarea inculpatului la ședința de judecată, este un drept al acestuia, prevăzut de art.66 alin.(2), pct.23 CPP, drept la care inculpatul poate renunța.

2. Cu privire la redactarea detaliată în formă scrisă a procesului verbal al ședinței de judecată privind cauzele penale:

În redacția actuală a art. 336 CPP se stipulează că, la judecarea cauzei în primă instanță și în instanța de apel, desfășurarea ședinței de judecată se consemnează în procesul-verbal întocmit de greșier. Procesul-verbal se scrie la computer și se păstrează în modul stabilit de Consiliul Superior al Magistraturii. În cazul în care nu este posibilă utilizarea computerului, procesul-verbal se scrie de mână, fiind ulterior scris la computer.

Curtea de Apel Chișinău consideră că, existența procesului verbal al ședinței în format actual este urma sistemului anterior aplicat care îngreunează procesul penal or, întocmirea proceselor-verbale detaliate a fost deosebit de importantă pentru instanțele de judecată în trecut, deoarece erau unicul mod de a consemna ce se întâmplă în ședință, mai ales că nu existau înregistrările audio pentru confirmarea veridicității celor indicate în procesele-verbale.

Curent toate ședințele de judecată se înregistrează audio, instanțele naționale fiind dotate cu mijloace tehnice în acest sens. Urmare a acestei realități, dublarea eforturilor instanței de judecată pentru a fixa acțiunile procesuale în detalii în acte scrise de către greșieri este depășită, cu atât mult că întocmirea procesului-verbal detaliat presupune alocarea unor resurse administrative extrem de mari din partea instanței.

Considerăm că cadrul legal cu privire la obligativitatea redactării procesului-verbal pe suport de hârtie în formă scrisă și detaliată urmează a fi modificat și instituirea unor prevederi legale noi care să permită stenografierea proceselor verbale pe suport de hârtie în sensul în care acestea să conțină doar enumerarea cronologică a consecutivității

acțiunilor procesuale înfăptuite de către participanții la proces și de către instanța de judecată.

Doar în cazuri complexe, instanța va decide consemnarea rezumatului explicațiilor părților în procesul-verbal.

Relevante sunt legislațiile unor state, precum Kazahstanul (prevede posibilitatea alternativă de încheiere a unui proces-verbal deplin, cu toate detaliile în el, dar și a unui proces-verbal sumar, atunci când există înregistrare audio), Georgia (procesul-verbal se întocmește în mod deplin când nu este posibilitate de a fi înregistrată ședința), Estonia și Letonia (procesul-verbal va conține datele cele mai importante).

De asemenea, folosirea unui proces-verbal sumar ar impulsiona părțile și reprezentanții acestora să prezinte informația în scris, într-un format accesibil pentru judecător. Aceasta va impulsiona toți judecătorii să înregistreze audio ședințele. Nu în ultimul rând, renunțarea la un proces-verbal detaliat va duce la implementarea cu succes a politicii statului de informatizare a proceselor și renunțarea graduală la utilizarea hârtiei.

3. Cu privire la modul de atac a sentințelor emise de instanța de judecată în caz de admitere a cererii privind judecarea cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

În redacția actuală a art. 364¹ CPP, se menționează n că în caz de admitere a cererii privind judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, instanța de judecată adoptă o sentință în condițiile prevăzute de prezentul cod, susceptibilă a de a fi atacată cu apel în termenul și modul prevăzut de art. 401-405 CPP.

Curtea de Apel Chișinău consideră că, sentințele adoptate potrivit procedurii de judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, ca și în cazul sentințelor adoptate în baza acordului de recunoașterea a vinovăției, urmează a fi atacate cu recurs or, procedura de acceptare de către inculpat a probelor administrate la faza de urmărire penală include inclusiv și cererea lui de recunoaștere a vinovăției presupune acceptarea de către inculpat a bazei faptice incriminate acestuia.

Drept urmare, împotriva sentinței adoptate de prima instanță în urma judecării în procedura simplificată părțile pot exercita calea de atac prevăzută de lege doar sub aspectul erorilor procesuale și măsura de pedeapsă stabilită, deoarece în situația aplicării de către prima instanță a dispozițiilor art. 364¹ CPP, instanța de apel este obligată să verifice în principiu îndeplinirea cerințelor dispozițiilor art. 364/1 alin.(1) și (4) CPP și nu poate reține o altă situație de fapt și o altă încadrare juridică decât cea reținută în rechizitoriu și de către prima instanță.

Respectiv considerăm că sentințele adoptate în baza art. 364¹ CPP urmează a fi atacate cu recurs, reducându-se astfel procedura de judecarea a cauzelor penale în baza probelor administrate în faza de urmărire penală, ceea ce va reduce substanțial din timpul examinării cauzei, cheltuielile de judecare, va contribui la realizarea unei justiții eficiente precum și va reduce din volumul considerabil din volumul de activitate a instanțelor de judecată, respectând principiul examinării cauzei în termen rezonabil.

Cu stimă,

**Președintele Colegiului Penal
al Curții de Apel Chișinău**

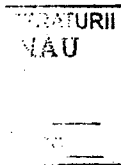
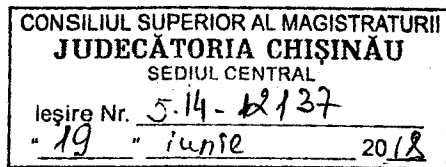

Iurie Iordan

mun. Chișinău, str. Zelinski, 13 Republica Moldova
MD-2038, tel. (+373 22) 52 20 21,
tel./fax (+373 22) 52 20 21, e-mail: jchisinau@justice.md

13, N. Zelinski street, Chișinău, Republic of Moldova
MD-2038, tel. (+373 22) 52 20 21,
tel./fax (+373 22) 52 20 21, e-mail: jchisinau@justice.md

Ministerul Justiției al Republicii Moldova
mun. Chișinău
str. 31 august 1989, nr. 82
MD-2012
e-mail: lilia.rusu@justice.gov.md

Cu referire la solicitarea Dvs. nr. 03/6797 din 08 iunie 2018 parvenită în adresa Judecătoriei Chișinău (sediul central) și înregistrată cu nr. 5.8-14603 la data de 08 iunie 2018, Vă comunicăm că Judecătoria Chișinău a examinat proiectul Legii cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative (aspecte de procedură civilă și penală) și avizează pozitiv proiectul nominalizat cu excepția modificărilor propuse la art. 362 alin. (1) CPC.

Considerăm că prin modificarea propusă în care cuvintele „de la data pronunțării” se substituie cu cuvintele „de la data comunicării”, în conținutul art. 362 alin. (1) CPC, reglementarea noțiunii de comunicare devine ambiguă.

De altfel considerăm că normă dată ar fi în contradicție și cu prevederile art. 236 alin. (5) CPC și art. 102 alin. (7) CPC.

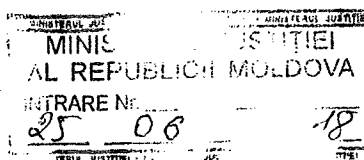
Mai mult ca atât, prin ultimele modificări ale Codului de procedură civilă s-a urmărit îmbunătățirea inclusiv a mecanismului de comunicare a actelor și s-au întreprins măsuri pentru a realiza drepturile efective ale părților, iar prin modificarea propusă la art. 362 alin. (1) CPC s-ar încălca dreptul persoanei la examinarea cauzei civile într-un termen rezonabil.

Președintele Judecătoriei Chișinău

SURCANU Radu

ex. Tutelea Tatiana
tel.: (022) 520053

CONSILIUL SUPERIOR AL
MAGISTRATURII
AL REPUBLICII MOLDOVA
JUDECĂTORIA CAHUL

MD-3909, mun. Cahul, bvd. Victoriei 8
Tel (299) 2-46-82

ВЫСШИЙ СОВЕТ МАГИСТРАТУ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА
СУД КАХУЛ

МД- 3909, мун. Кахул, бул. Виктории
Тел. (299) 2-46-82

Nr. 8515 din 19.06 2018

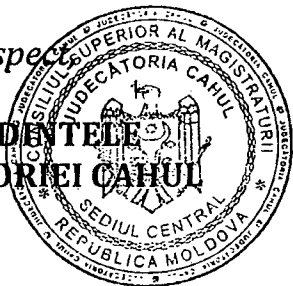
Domnul Nicolae Eșanu
Secretar de stat

Judecătoria Cahul Vă informează că la data de 8 iunie 2018 a parvenit solicitarea Dumneavoastră privind avizarea proiectului Legii cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative (aspecte de procedură civilă și penală).

În acest context, vă aducem la cunoștință că nu sunt propuneri și completări asupra proiectului.

Cu respect

PREȘEDINTELE
JUDECĂTORIEI CAHUL

FUJENCO DMITRII

Executor: Todos Mariana

MINISTERUL JUSTITIEI • МИНИСТЕРСТВО ЮСТИЦИИ • МИНИСТЕРСТВО ПРАВОСУДИЯ
MINISTERUL JUSTITIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
INTRARE Nr. <u>22</u> <u>06</u> 20 <u>18</u>
MINISTERUL JUSTITIEI • МИНИСТЕРСТВО ЮСТИЦИИ • МИНИСТЕРСТВО ПРАВОСУДИЯ

Rusia

Procuratura Republicii Moldova

Republica Moldova, MD-2005, mun. Chișinău, str. Mitropolit Bănulescu-Bodoni, 26,
tel. (022) 22-50-75, fax (022) 21-20-32, e-mail: proc-gen@procuratura.md

26.06.2018 nr. 28-9d/18-2018
la nr.03/6797 din 08.06.2018

Domnului Nicolae EȘANU
Secretar general de stat
Ministerul Justiției

Procuratura Generală a examinat proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (aspecte de procedură civilă și penală) și comunică următoarele:

La art. II. Cu referire la propunerile de modificare și completare a Codului de procedură civilă.

1.1. Conform art.5 lit.j) al Legii cu privire la Procuratură nr. 3 din 25.02.2016, Procuratura „în cazul neînceperii sau al încetării urmăririi penale, în condițiile legii, *intentează acțiunea civilă și participă la examinarea acesteia*”, astfel, în vederea aducerii în concordanță a prevederilor proiectului propus spre avizare cu cadrul juridic existent, considerăm oportun de a include la art. 453¹ din proiect, Procurorul General ca subiect în drept să depună recursul în interesul legii.

1.2. În conformitate cu prevederile art. 40 alin.(2) lit.c) din Legea nr. 1260 din 19.07.2002 cu privire la avocatură președintele Uniunii Avocaților „*semnează actele Consiliului Uniunii Avocaților*”, din acest raționament propunem substituirea sintagmei „*Consiliul Uniunii Avocaților din Republica Moldova*” de la art. 453¹ cu sintagma „*președintele Uniunii Avocaților*”.

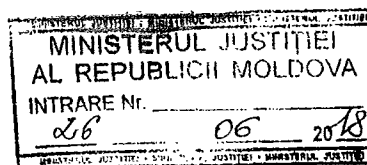
Alte obiecții sau propuneri nu sunt.

Cu respect,

Adjunct al Procurorului General

Mircea ROȘIORU

Ex.: Zinaida Cealic
tel: 0(22)223077

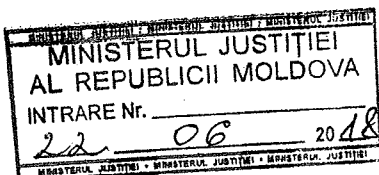

MD - 3805, mun. Comrat, str. Lenin, 177
tel./fax: (+ 373 298) 23446
email: caco@justice.md

MD - 3805, мун. Комрат, ул. Ленина, 177
тел./факс. (+373 298) 23446
email: caco@justice.md

№ 991 de 19.06.2018

La № 03/6797 de 08.06.2018

MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

str. 31 August 1989, nr.82
MD-2012, mun. Chișinău

Secretar de stat

D-lui Nicolae EȘANU

La solicitarea Dumneavoastră parvenită prin poștă ce ține de avizarea proiectului Legii cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative (aspecte de procedură civilă și penală) Vă anunțăm că, judecătorii Curții de Apel Comrat au luat cunoștință cu proiectul nominalizat și comunicăm următoarele.

La Art. II. p. 3. modificările propuse în art. 362 alin. (1) din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova ce țin de substituirea cuvintelor „de la data pronunțării” cu cuvintele „de la data comunicării” nu sunt necesare din următoare considerente:

Conform art. 362 aliniatele (1) și (3) din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

Repunerea în termen de apel se face de către instanța de apel în cazurile și în ordinea prevăzute de art.116.

Din textul de lege menționat rezultă că, atât pentru partea care a fost prezentă la pronunțarea dispozitivului hotărârii, cât și pentru partea care nu a fost prezentă la pronunțarea dispozitivului hotărârii, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii.

În sensul celor expuse s mai menționează, că legislatorul a stabilit calcularea curgerii termenului contestării de la momentul *pronunțării dispozitivului hotărârii* în scopul optimizării timpului examinării cauzelor civile pentru respectarea principiului *rațiunii*, stabilit în art. 4 CPC RM și în § 1 art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a libertăților fundamentale.

Totodată dispozițiile art.362 alin. (3) Cod de procedură civilă, constituie o garanție a dreptului de apărare, legiuitorul urmărind că, persoanele, care din motive

întemeiate au omis termenul de apel, pot fi repuse în termen de către instanța de apel, în baza cererii care se examinează în ședința de judecată.

În conformitate cu art. 116 Cod de procedură civilă alin.(1), (3) și (4), persoanele care, din motive întemeiate, au omis termenul de îndeplinire a unui act de procedură pot fi repuse în termen de către instanță.

De aceea considerăm că nu este justificată argumentarea soluției de modificare pentru motivul invocat în Nota informativă, și anume:

„Astfel, în practică se atestă situații în care părțile, deși au primit copia hotărârii judecătorești, au pierdut dreptul de exercitare a apelului din considerentul calculării termenului de la data pronunțării și nu de la data comunicării acesteia.

În acest sens, pentru a asigura exercitarea efectivă a acestui drept și ținând cont de gravitatea omiterii termenului de declarare a apelului, prin proiectul de lege se propune calcularea a acestuia de la data la care părților le-a fost comunicată hotărârea.”

Or, prin prisma propunerilor art. 362 alin. (3) și art. 116 CPC, partea care a omis motivat termenul de atac cu apel poate fi repusă în termen.

Cu respect,

**VICEPREȘEDINTELE
CURȚII DE APPEL COMRAT**

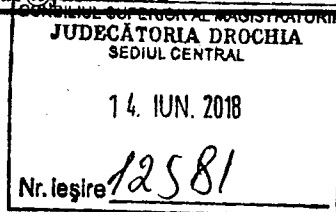

Grigori COLEV

REPUBLICA MOLDOVA
CONSILIUL SUPERIOR AL
MAGISTRATURII
JUDECĂTORIA DROCHIA
or. Drochia, str. 31 august , 7
tel.: (+373)-252-2-24-86
fax: (+373)-252-2-29-44
e-mail: jdr@justice.md

РЕСПУБЛИКА МОЛДОВА
ВЫСШИЙ СОВЕТ МАГИСТРАТУРЫ
СУД ДРОКИЯ
г. Дрокия, ул. 31 августа 7
tel.: (+373)-252-2-24-86
fax: (+373)-252-2-29-44
e-mail: jdr@justice.md

Ministerul Justiției Republicii Moldova
Mun. Chișinău, str. 31 August 1989 nr.82

În urma solicitării parvenite la Judecătoria Drochia cu privire la prezentarea opiniei asupra *proiectului Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (privind unele aspecte a procedurii civile și penale)* - Vă comunicăm că:

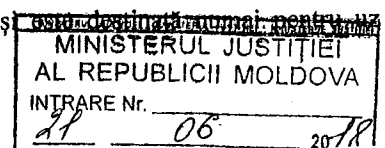
- Suntem de acord cu prevederile proiectului privind instituirea criteriilor de calitate a hotărîrilor judecătorești, scopul final fiind garantarea dreptului la un proces echitabil. La fel, motivarea hotărîrilor, redactarea lor într-un limbaj clar, este necesară pentru înțelegerea lor de către participanții la proces.
- Considerăm corectă modificarea termenului de exercitare a apelului în procedura civilă, deoarece în practică sunt cazuri în care părțile, deși au primit copia hotărîrei judecătorești, au pierdut dreptul de exercitare a apelului datorită faptului calculării termenului de la data pronunțării hotărîrei și nu de la data comunicării acesteia.
- Este rezonabilă excluderea competenței Curții Supreme de Justiție de a emite hotărîri cu caracter explicative, deoarece sarcina principală a instanței supreme este cea de asigurare a aplicării uniforme și a interpretării corecte a legii.
- Susținem prezentul proiect, deoarece are loc ajustarea cadrului legal la hotărîrile Curții Constituționale.

Președinte
judecătoria Drochia

NOGAI Vasile

ex. Moșin Sergiu
Tel. 0252-2-29-44/ 14.06.2018

Atenție: Informația ce se conține în scrisoare poartă caracter confidențial și este destinată numai pentru uz de serviciu.

CONSILIUL SUPERIOR AL
PROCURORILOR

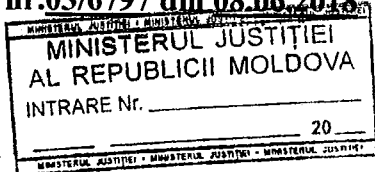

THE SUPERIOR COUNCIL
OF PROSECUTORS

2005, mun. Chișinău,
str. Mitropolit Bănulescu-Bodoni, 26
tel: 22-69-45, e-mail: csp@procuratura.md

2005, Chisinau city,
26, Mitropolit Banulescu-Bodoni str.
tel:22-69-45, e-mail: csp@procuratura.md

20 iunie 2018 nr.12- 11d/2018 - 314
La nr.03/6797 din 08.06.2018

Ministerul Justiției al Republicii Moldova
mun. Chișinău, MD-2012, str.31 August 1989, nr.82

În contextul proiectului de lege care prevede modificarea unor norme din legea cu privire la curtea supremă de Justiție, Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală, expunem opinia CSP *vis-a-vis* de propunerile nominalizate.

Astfel, redacția propusă pentru alin.(2) și alin.(3) din Codul de procedură civilă precum și pentru alin.(4¹) și alin.(4²) art.384 din Codul de procedură penală, într-o măsură definitorie, a luat forma constatărilor degajate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Nu punem la îndoială importanța acestor raționamente, precum și agreăm deplin necesitatea îndeplinirii angajamentelor asumate de țara noastră pentru instituirea criteriilor de calitate a hotărârilor judecătorești.

În această ordine de idei menționăm că alin.(8) art.7 din Codul de procedură penală statuează expres și într-o manieră imperativă că hotărârile definitive ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt obligatorii pentru organele de urmărire penale, procurori și instanțele de judecată.

Respectiv, concluziile formulate de către instanța europeană, statuate cu valoare de principiu, *ex officio* generează efecte pe dimensiunea jurisprudenței naționale, inclusiv la compartimentul calității hotărârilor adoptate de judecători.

Având în vedere aceste circumstanțe notăm că transcrierea în legea procesuală a unor teze din hotărârile CtEDO trebuie ajustată cerințelor de tehnică legislativă și normelor stilistice de redactare.

Exprimăm opinia că textul de lege trebuie, pe cât de posibil, să excludă marja existenței interpretărilor și să exprime un sens unic al ideii pe care o conține.

Cu toate acestea, redacția propusă pentru alin.(2) și alin.(3) din Codul de procedură civilă, și, corespunzător, pentru alin.(4¹) și alin.(4²) art.384 din Codul de procedură penală, transmit în mod repetat același raționament – să fie invocate motivele pe care se bazează soluția adoptată de către judecător.

În acest sens exemplificăm că autorii proiectului au operat cu sintagme similare – "să fie motivată" și "cu invocarea motivelor", ceea ce, în esență, redă aceeași idee, practic prin aceleași cuvinte, doar că folosite ca părți de vorbire distincte.

Mai mult de atât, sintagma "hotărârea judecătorească (sentința instanței) trebuie.....să reflecte respectarea de către judecător a principiilor dreptului la

un proces echitabil” nu întrunește cerința previzibilității normei juridice, deoarece creează o dificultate de percepție.

Menționăm că dreptul la un proces echitabil acoperă un domeniu foarte larg și include mai multe elemente componente – egalitatea armelor, contradictorialitatea, dreptul la apărare, accesul liber la justiție, prezumția nevinovăției, independența instanței, etc.

Pe cale de consecință, respectarea de către judecător a dreptului la un proces echitabil este un corolar al activității acestuia pe tot parcursul procesului derulat în fața sa și aspectul în cauză urmează a fi analizat *per ansamblu* în gradele de jurisdicție superioare atunci când se decide asupra eventualelor contestații.

De asemenea, sintagmele ”motivată suficient”, ”limbaj simplu” nu întrunesc condițiile clarității și previzibilității, existând posibilități extinse de interpretare diferită a acestora, în special când e vorba despre limbajul de specialitate, pe care un judecător nu îl poate evita la emiterea deciziilor sale penale sau civile.

În lumina jurisprudenței Curții Constituționale relevăm că norma juridică trebuie să fie previzibilă, astfel încât subiecții vizați de aceasta să își poată determina conduita personală/profesională în raport cu cerințele stabilite.

Însă, modul de redactare a normelor consemnate *supra* nu oferă claritatea și previzibilitatea necesare pentru ca activitatea de elaborare a deciziilor judecătorești să fie desfășurată astfel încât să se atingă scopul scontat prin aceste proiect de modificare.

Propunem să fie compilate textele pentru alin.(2) și alin.(3) din Codul de procedură civilă precum și pentru alin.(4¹) și alin.(4²) art.384 din Codul de procedură penală și să fie elaborat un singur alineat (separat – pentru procesul civil și procesul penal), al cărui conținut să exprime clar ideea avută în vedere de către autorii proiectului.

Totodată, având în vedere obiectul de cercetare al prezentului studiu de caz, care se referă inclusiv și la calitatea hotărârilor judecătorești, propunem examinarea posibilității introducerii aceluiași criterii de calitate și pentru ordonanțele de încetare a urmăririi penale, de clasare a cauzei penale, de scoatere de sub urmărire penală, de refuz în pornirea urmăririi penale, adoptate de către procuror.

Pentru argumentarea acestei propuneri notăm că reieșind din prevederile alin.(3) art.22, coroborate cu alin.(1), (3) art.467 din Codul de procedură penală, deducem concluzia că ordonanțele procurorului de încetare a urmăririi penale, care nu au fost anulate, obțin valoarea ”lucrului judecat”.

În această ordine de idei, prin aplicarea principiului simetriei dreptului, cerințele de calitate față de motivarea hotărârilor adoptate de către procurori trebuie să fie similare celor care se referă la deciziile instanțelor de judecată.

Totuși în această parte legislatorul a avut o intervenție modestă, care constă în stipularea prevăzută de art.255 alin.(2) din Codul de procedură penală – ”Ordonanța trebuie să fie motivată”, nefiind indicate criteriile care trebuie să fie întrunite în acest sens.

Respectiv, propunem să fie revăzută redacția alin.(2) art.255 din Codul de procedură penală sau, după caz, introducerea unui articol nou după art.286 din Codul de procedură penală, care să reglementeze criteriile calității motivării

ordonanțelor de încetare a urmăririi penale, de clasare a cauzei penale, de scoatere de sub urmărire penală, de refuz în pornirea urmăririi penale, adoptate de către procuror într-o manieră similară aceleia care va fi identificată pentru hotărârile (sentințele) judecătorești, având în vedere argumentele noastre expuse anterior.

În rest, exceptând obiecțiile formulate *supra*, proiectul de lege se susține în varianta după cum a fost formulată de către autori.

Cu respect,

**Președinte al Consiliului
Superior al Procurorilor**

Angela MOTUZOC

Subiect: Comentarii la proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (unele aspecte privind procedura civilă și penală).

Adresată: Ministerului Justiției,
Persoana de contact: Lilia RUSU, Șef adjunct, Direcția elaborare a actelor normative, tel: 022 20 14 20, E-mail: lilia.rusu@justice.gov.md;

Prezentată de: Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM, www.crim.org), persoane de contact: Daniel GOINIC (daniel.goinic@crim.org), Nadejda HRIPTIEVSCHI (nadejda.hriptievschi@crim.org)
tel: 022 843 601

Data: 3 iulie 2018

Expediată prin email

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) salută elaborarea și expunerea pentru consultări publice a proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (unele aspecte privind procedura civilă și penală).

CRJM a examinat cu interes proiectul și comunică despre susținerea promovării acestuia, apreciind în mod special amendamentele referitoare la instituirea unor criterii de calitate a hotărârilor judecătorești, excluderea competenței Curții Supreme de Justiție de a emite hotărâri cu caracter explicativ sau instituirea în procedura civilă a recursului în interesul legii. Considerăm, că aceste garanții noi vor contribui la fortificarea independenței și responsabilității actorilor justiției, precum și a calității actului de justiție în sine.

Totodată, propunem revizuirea art. 452 alin.(1¹) din Codul de procedură civilă, care prevede următoarele: „Dacă examinarea cererii de revizuire este de competența Curții Supreme de Justiție sau a instanței de apel, ședințele se desfășoară fără înștiințarea participanților la proces. Dacă instanța care examinează cererea de revizuire consideră necesară prezența participanților la proces, aceasta dispune înștiințarea lor.” Nota informativă nu explică considerentele din care legiuitorul a prevăzut reguli diferite de examinare a cererii de revizuire de către instanțele de apel și CSJ, decât instanțele de fond. În acest context, propunem excluderea art. 452 alin.(1¹) din Codul de procedură civilă.

CONSILIUL SUPERIOR
al MAGISTRATURII
din REPUBLICA
MOLDOVA
JUDECĂTORIA COMRAT
SEDIUL CENTRAL

ВЫСШИЙ СОВЕТ МАГИСТРАТУРЫ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА
СУД КОМРАТ
ОФИС КОМРАТ

MD-3800, UTA Gagauzia mun.
Comrat, str. Lenin 242, tel: 2-37-07

MD-3800, АТО Гагаузия мун. Комрат,
ул. Ленина 242, тел: 2-37-07

Nr. 6993 din " 21 " 06 2018

Ministerul Justiției al RM
Secretar de stat Nicolae Esanu
Mun. Chisinau, str. 31 Augusta 1989, Nr. 82

**La interpelarea Dvs. nr.de iesire 03/6797 din 08.06.2018
(de intrare 6304 din 12.06.2018)**

Studiind Proiectul Legii cu privire la modificarea unor acte legislative (aspecte de procedură civilă și penală), judecătoria Comrat comunică că nu sunt obiecții și propuneri pe marginea acestui proiect.

Vicesedinte
al Judecătoriei Comrat

IGOR BOTEZATU